

ارائه راهکارهای احیاء در مناطق رودکناری با هدف توسعه‌ی تفرجگاه‌های درون شهری

(نمونه موردی حاشیه رودخانه زاینده رود اصفهان)

شینم امامی^۱ - سارا نهیبی^۲ - محسن کافی^۳ - حسین موسوی فاطمی^۴^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی طراحی محیط زیست، دانشکده محیط زیست و انرژی دانشگاه آزاد

اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران shabnam_e69@yahoo.com

^۲ دکتری شهرسازی، استادیار دانشکده محیط زیست و انرژی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات

تهران، ایران S_Nahibi@yahoo.com

^۳ دکتری علوم باغبانی، استاد دانشکده علوم باغبانی و مهندسی فضای سبز، دانشگاه تهران، ایران

mkafi@ut.ac.ir

^۴ کارشناسی ارشد مهندسی طراحی محیط زیست، مربی دانشکده محیط زیست و انرژی، دانشگاه آزاد اسلامی

واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران hossein fatemi2000@yahoo.com

چکیده:

مقدمه:

گسترش ناموزون شهرها بدون بهره‌گیری از توان‌های محیط‌های طبیعی، تعادل بین شهر و طبیعت را مختل نموده است. رودخانه‌های شهری به عنوان یکی از عناصر ساختار اکولوژیکی شهرها می‌توانند نقش مؤثری در جهت ایجاد تعادل بین فضای انسان ساخت شهر و طبیعت و ارتباط انسان با طبیعت ایفا نمایند. با تأمل در نقش و جایگاه رودخانه زاینده رود در ایجاد چشم انداز شهری، این آبکنار پتانسیل تبدیل شدن به محور گردشگری و تفریحی در شهر را دارا می‌باشد.

هدف از پژوهش حاضر احیا کناره آب رودخانه زاینده رود در جهت توسعه‌ی تفرجگاه‌های درون شهری به منظور جذب حداکثری گردشگران است.

روش پژوهش در این مقاله کیفی از نوع توصیفی- تحلیلی و شیوه ابزار تحقیق، اسنادی و کتابخانه‌ای می‌باشد. بنابراین شناخت کلیه لایه‌های محیطی - کالبدی موجود این آبکنار در شرایط کنونی و تجزیه و تحلیل آن در جدول SWOT و بررسی نارسایی‌های موجود در تفرجگاه از طریق شناخت و تحلیل منظر اکولوژیک - بصری، شناخت و تحلیل الگوهای رفتاری گردشگران با استفاده از پرسشنامه و نرم افزار آماری SPSS و در نهایت ارزیابی توان تفرجی بر اساس شاخص شیب در جهت توسعه تفرجگاه رودکناری در محیط GIS صورت گرفته است.

نتایج تحقیق نشان دهنده‌ی آن است که با تعیین حریم برای رودخانه، ایجاد محورهای پیاده پیوسته، جلوگیری از اختلاط آب‌های آلوده با آب آن، حفاظت و گسترش پوشش گیاهی، حفاظت از دیدها و منظرهای باز و منظرسازی متعدد و تبدیل آن به مکانی مناسب برای فعالیت‌های متنوع می‌توانند در احیای محور رودخانه زاینده رود به عنوان یک شریان حیاتی زیست محیطی، تفریحی و خدماتی در بهبود کیفیت زندگی در شهر اصفهان مؤثر واقع شوند.

واژگان کلیدی

مناطق رودکناری، احیاء، تفرجگاه، گردشگر، رودخانه زاینده رود

فضاهای طبیعی بکر حاشیه و درون شهرها، پتانسیل‌های طبیعی هستند که تداوم و بقای اکولوژیکی شهرها به این منابع غنی وابسته است. اغلب این محوطه‌های طبیعی در نتیجه عدم وجود طراحی مناسب و مدیریتی صحیح، در معرض تخریب بوده و به تدریج از منابع طبیعی موجود در آنها کاسته می‌شود. طراحی اکولوژیک این فضاهای طبیعی می‌تواند علاوه بر تأمین پتانسیل‌های طبیعی شهرها، فضاهای مناسب گردشگری را نیز برای مردم ساکن در شهر و حتی شهرهای اطراف فراهم نماید. از جمله این فضاهای طبیعی، مسیل‌ها و رودخانه‌های شهری هستند که در دهه‌های اخیر به شدت مورد تخریب و تجاوز قرار گرفته‌اند. در هر صورت ساختار طبیعی رودخانه‌ها در نواحی شهری شدیداً تحت تأثیر گسترش شهر است و نیاز به ملاحظات خاص محیطی دارد. با گسترش ساخت و سازهای بی رویه در شهرهای امروز، توجه به عناصر طبیعی شهرها مانند رودها، کوه‌ها، جنگل‌ها و... می‌تواند در کم کردن آثار نامطلوب آنها تأثیر پر اهمیتی داشته باشد. از طرفی در میان هیاهو و پیچیدگی زندگی امروز نیاز به وجود فضاهایی که گذران اوقاتی را به دور از دغدغه‌های زندگی در بستر طبیعی پاسخگو باشد، بسیار احساس می‌شود. کنار رودهای دائمی فضای شهری ممتدی است، که از دل شهر می‌گذرد و در تصویر ذهنی اکثر شهروندان سرزندگی و شادابی را می‌سازد. این سرزندگی معمولاً متقارن با تنوع فضایی و رفتاری فضای کناره است و همین امر شهروندان را به حضور در این فضا دعوت می‌کند. [۱]

امروزه حفاظت از محیط طبیعی و بهره برداری متعادل و مناسب با توجه به احتیاجات و امکانات موجود برای توسعه‌ی فضاهای شهری، فضاهای سبز، فضاهای تفریحی و تفرجی از اهمیت بالایی برخوردار است با توجه به کمبود فضاهای اوقات فراغت در شهرهای بزرگ و مباحث مربوط به تفرج، مردم علاقه مند به گذراندن اوقات فراغت در فضاهای باز طبیعی درون شهری هستند و هر روز بیش از پیش تعداد استفاده کنندگان از فضاهای طبیعی